

Voor dit examen zijn maximaal 86 punten te behalen; het examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Proloog

In een hedendaagse bewerking van de tragedie ‘Trojaanse vrouwen’ door Judith Herzberg worden de regels 32-33 als volgt weergegeven:

“Helena om wie het allemaal begon, wordt terecht ook als gevangene beschouwd. Drie jaar lang was zij de vrouw van de Griekse koning Menelaos.”

Herzberg vertelt vervolgens uitvoerig over de schaking door Paris.

1p **1** Leg uit wat de reden is dat Herzberg hier uitvoeriger is dan Euripides.

In de regels 48-50 probeert Athene Poseidon gunstig te stemmen.

1p **2** Welke factor is daarbij, blijkens de reactie van Poseidon, doorslaggevend? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 60 *πυρὶ κατηθαλωμένην*

1p **3** Citeer uit regel 1-25 het tekstelement dat dezelfde situatie beschrijft.

Regel 72 *ἔπερσάν γ’ Ἴλιον τῷ σῶ σθένει*

2p **4** Citeer uit de regels 1-29 twee tekstelementen die inhoudelijk naar τῷ σῶ σθένει verwijzen.

Regel 73 *σφε*

1p **5** Wie wordt / worden hiermee bedoeld?

- A Ajax
- B Cassandra
- C de Grieken
- D de Trojanen

Regel 86 *θεοῦς τε τοὺς ἄλλους σέβειν*

2p **6** Citeer uit de regels 1-33 twee tekstelementen die duidelijk maken dat de Grieken op dit punt verkeerd gehandeld hadden.

In de regels 87-94 reageert Poseidon op de woorden van Athene in de regels 77-86.

2p **7** Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 77-86 waarop Poseidon reageert met: *ταράξω πέλαγος Αἰγαίας ἄλός* (regel 88).

Regel 95-97

4p **8** a. Leg uit dat deze regels bij het Atheense publiek in 415 v. Chr. associaties kunnen hebben opgeroepen met de actuele politieke situatie van die tijd.
b. Welke waarschuwing bevatten in dat geval de regels 95-97?

De Franse schrijver Sartre heeft een bewerking van de tragedie ‘Trojaanse vrouwen’ gemaakt, waarbij hij het verhaal vrij nauwkeurig volgt. Hij voegt echter aan het eind van het stuk een epiloog van Poseidon toe. De laatste woorden van deze epiloog luiden:

“Pallas! Pallas Athene! Aan ’t werk! (*Een bliksem. Een pauze*). Nu wordt er afgerekend.

Stompzinnige stervelingen, voer maar oorlog, verwoest de velden, verniel de steden, schend de tempels en de graven, en martel de overwonnenen ... Jullie gaan eraan. Allemaal.”

2p **9** a. Citeer uit de regels 87-97 het Griekse tekstelement dat vergelijkbaar is met ‘Pallas! Pallas Athene! Aan ’t werk!’

b. Citeer uit de regels 87-97 een Grieks tekstelement dat vergelijkbaar is met ‘Jullie gaan eraan’.

Tekst 2

De regels 608-609 luiden in de vertaling van Courteaux & Claes:

“In tijden van verdriet is het een troost te weklagen
en in rouwgezang de smarten te bewenen.”

- 2p **10** a. Citeer het Griekse tekstelement waarvan ‘in tijden van verdriet’ de weergave is.
b. Citeer het Griekse tekstelement waarvan ‘een troost’ de weergave is.

Regel 611 τὰδ’

- 2p **11** Citeer het Griekse tekstelement uit het vervolg (t/m regel 619) dat dit concretiseert.

Regel 612-613 ὄρω t/m ἀπόλεσαν

- 3p **12** a. Wat bedoelt Hekabe in deze situatie concreet met τὰ δὲ δοκοῦντ’? Beantwoord de vraag in het Nederlands.
b. Leg uit dat de toeschouwer / lezer die zich de woorden van Athene uit de proloog (tekst 1) herinnert, de uitspraak van Hekabe in de regels 612-613 anders kan opvatten. Betrek in je antwoord zowel de uitspraak van Hekabe als de woorden van Athene.

Regel 616-617 ἄρτι κἀπ’ ἐμοῦ βέβηκ’ ἀποσπασθεῖσα Κασσάνδρα βία

Deze woorden worden door Courteaux & Claes als volgt vertaald:

“Zo-even sleepten ze Cassandra van me weg.”

De vertalers hebben ervoor gekozen het passief om te zetten in het actief. Afgezien van die omzetting hebben zij een aantal woorden uit het Griekse origineel in hun vertaling niet weergegeven.

- 2p **13** Citeer twee Griekse woorden die niet in de vertaling zijn weergegeven.

Regel 619 νοσεῖς δὲ χᾶτερα

- 1p **14** Wat wordt hier concreet mee bedoeld? Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op het vervolg.

Regel 632-633

- 1p **15** Noteer het chiasme uit deze regels.

In de tragedie ‘Iphigeneia in Aulis’ laat Euripides Iphigeneia zeggen:

“Dit licht hier is voor mensen het fijnste om te zien, dat daar beneden is niets. Wie bidt om te sterven is gek. Onwaardig leven is beter dan met ere sterven.”

- 2p **16** a. Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 628-637 dat inhoudelijk overeenkomt met ‘dat daar beneden is niets’.
b. Citeer het Griekse tekstelement uit de regels 628-637 waarin het tegenovergestelde van ‘Onwaardig leven is beter dan met ere sterven’ wordt beweerd.

Regel 636 τὸ μὴ γενέσθαι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω

- 2p **17** Citeer het Griekse tekstelement uit het vervolg (t/m regel 646) waarmee Andromache deze algemene uitspraak toespitst op Polyxena.

- 2p **18** Welk onbedoeld gevolg blijken de in regel 646 genoemde inspanningen van Andromache te hebben? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 646-655 (t/m παρεῖχον)

In deze passage gebruikt Andromache opvallend vaak dezelfde werkwoordstijd.

- 2p **19** a. Om welke werkwoordstijd gaat het?
b. Leg uit waarom Andromache / Euripides dit doet. Betrek in je antwoord de inhoud van deze regels.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- Regel 650 τούτου
- 1p **20** ■ Wat wordt met τούτου bedoeld?
- A een slechte reputatie hebben
 - B geen slechte reputatie hebben
 - C naar buiten gaan
 - D niet naar buiten gaan

- Regel 659-660 Ἀχιλλέως με παῖς t/m δάμαρτα
- 2p **21** □ Verdedig de stelling dat de omschrijving Ἀχιλλέως παῖς dramatischer is dan het noemen van de naam Neoptolemus.

■ Tekst 3

- Regel 1 mijn lief
- 1p **22** □ Noteer de naam van de persoon die bedoeld wordt.
- Regel 18-22 Ons kind t/m zee
- 2p **23** □ Leg uit dat de inhoud van deze regels afwijkt van wat Euripides in de tragedie ‘Trojaanse vrouwen’ over dit kind zegt. Ga bij je antwoord in op beide teksten.
- 2p **24** □ Leg uit dat Andromache haar eigen lot in dit gedicht heel anders beoordeelt dan ze dat in de tragedie ‘Trojaanse vrouwen’ doet. Ga bij je antwoord uit van een citaat uit dit gedicht.

■ Tekst 4

- Bestudeer tekst 4 met de inleiding en de aantekeningen.
- 43p □ Vertaal de regels 216-233.

Einde
